

Миша Стојадиновић*

Институт за политичке студије, Београд

КРИТИЧКА АНАЛИЗА НАТО АГРЕСИЈЕ НАД СРБИМА У ДЕЛИМА ВОДЕЋИХ СВЕТСКИХ ИНТЕЛЕКТУАЛАЦА**

Сажетак

У време када се навршава двадесет година од НАТО агресије над Србима потребно је поново позабавити се овом темом како овако стравичан злочин никада не би био заборављен. Имајући у виду све јачу тенденцију ревидирања и прекрајања светске историје, потреба за овим постаје још јача. Потребно је посветити посебну пажњу критичкој анализи „интервенција“ које су извршене у СРЈ под окриљем борбе за заштиту људских права и демократије. У овом раду се преиспитују општеважећи разлози за НАТО напад на СРЈ при чему се истовремено указује на сву апсурдност постојања међународног права која је том приликом манифестована. Овај рад у свој фокус ставља анализу дела водећих светских интелектуалаца, попут Ноама Чомског и Алена Бадјуа, који су свој глас дигли против НАТО бомбардовања 1999. године, а у циљу потраге за правом истином.

Кључне речи: *Ноам Чомски, Ален Бадју, НАТО агресија, демократија, неолиберализам, неоимперијална пракса*

* Контакт: icemishast@yahoo.com

** Овај рад је настао као резултата рада на пројекту бр. 179009 који је финансиран од стране Министарства просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије

НАТО снаге су 24. марта 1999. године отпочеле напад на Савезну Републику Југославију. Ове „интервенције“ под окриљем борбе за људска права су окончане после 78 дана. Склапањем војно-техничког споразума 10. јуна 1999. и повлачењем југословенске војно-безбедносне снаге са простора Косова и Метохије дошло је до завршетка овог стравичног догађаја. Разлози за напад на СРЈ су били, како кажу они који су били укључени у њих, очигледни. „Користећи сличне речи у различитим формулацијама Џорџ Робертсон [George Robertson] и Робин Кук [Robin Cook] су више пута објашњавали да је политички циљ да се избегне хуманитарна катастрофа на Косову и/или да се спречи криза да то постане катастрофа. То је требало постићи стратешким и прецизним бомбардовањем војних циљева (у почетку у Србији) како би се смањиле способности српских снага да наставе са својим насиљем, потисну косовске Албанце, а у циљу етничког чишћења.“¹ Клинтон [William Jefferson Bill Clinton] је овај напад оправдавао потребом да се заустави етничко чишћење и донесе стабилност Источној Европи: „Не можемо да одговоримо на такве трагедије свуда, али када етнички конфликт прерасте у етничко чишћење, што можемо да разликујемо, онда морамо да покушамо, што и јесте јасан случај са Косовом.“² Ово су речи које су попут мантре одјекивале у западним медијима.

Међутим, као крајњи резултат овај „Милосрдни анђео“ (званични назив *Operation Allied Force*) који се надвио над СРЈ је, уместо људских права, иза себе оставио велики број мртвих, рањених, избеглих, и огромну материјалну штету. Приликом бомбардовања СРЈ процењује се да је изручено негде између 10 и 15 тона осиромашеног уранијума, који има штетан утицај на живот и здравље становништва и данас.³ Кључно питање које се поставља у овом раду је зашто је бомбардовање СРЈ од стране НАТО-а извршено? У потрази за одговором на ово питање у овом раду су анализирана дела Ноама Чомског [Noam Chomsky] и Алена Бадјуа [Alain Badiou], водећих светских

1) Michael McGwire, „Why did we bomb Belgrade?“, *International Affairs*, Royal Institute of International Affairs, 1/2000, p. 1.

2) Ноам Чомски, *Нови милитаристички хуманизам – лекције Косова*, Филип Вишњић, Београд, 2000, стр. 9.

3) Слободан Петковић, *Злочин у рату, геноцид у миру*, Службени гласник и Друштва Србије за борбу против рака, 2012.

интелектуалаца који су у својим делима критички анализирали овај догађај.

АЛЕН БАДЈУ – ШТА РЕЋИ О ЉУДИМА ИЗ НАТО-А?

Ален Бадју постављајући ово питање у свом чувеном делу *Polemics* (Полемике) долази до веома интересантних одговора. Овде на самом почетку текста који носи наслов *On the War against Serbia: Who Strikes Whom in the World Today?* („О рату против Србије: ко је напао кога у данашњем свету“) испитујући имена која су се користила за представљање ситуације у бившој Југославији, указује да су се она углавном оријентисала око трилогије појмова криминала, жртве и хуманитарних интервенција. Оваква трилогија је довела до очекиваног резултата који је био поздрављен као долазак великих ослободилаца са хуманитарног Запада. „Ова имена се користе како би се људи, који немају чак ни најудаљенији интерес у овим регионима, уверили да је процес декомпозиције Савезне Републике Југославије створио ову моралну трилогију. У смислу ове номиналне структуре, свако мора да разуме ситуацију, и да истовремено позове на интервенцију.“⁴ Разлог овоме је уједно и то што је либерализам ослобођен свих стега у савременом друштву и наметнут као вид идеологије „због које долази до стратешког слабљења држава, при чему се оне свде на пуке администраторе капиталистички оријентисане светске структуре. При чему на крају имамо нову империјалну праксу која толерише, чак и подстиче уништавање одређених држава.“⁵ Самим тим напад на СРЈ је био очекиван.

Нарочито је интересантан начин на који су ове тзв. хуманитарне интервенције биле представљене у медијима. Бадју издваја три главне групе изјава званичника НАТО-а усмерене у смеру оправдања бомбардовања: 1. демократске земље нападају тоталитарно диктаторство; 2. у знак сећања на *Shoah* (француски документарни филм о Холокаусту из 1985. у коме су представљени интервјуи Клауда Ланцмана [Claude Lanzmann] које је урадио са преживелим, сведоцима и

4) Alain Badiou, *Polemics*, Verso, 2006, p. 62.

5) Ален Бадју, *Наша невоља долази издалека – наше зло допире надалеко*, Академска књига, 2016, стр. 33.

злочинцима који су имали било какве везе са овим стравичним догађајем) свако етничко чишћење мора бити одмах нападнуто; 3. трупе истине нападају пропагандне лажи.

Оваква мистификација стварности захтева критичку анализу. Бадју аргументовано оспорава сваку од ових тврдњи, са друге стране, наводећи три за њега неспорне чињенице. На првом месту, наглашава да је одлука о бомбардовању Србије била све само не демократска. „О бомбардовању је одлучивала тајна конклава, иако се Милошевић генерално сложио са споразумом из Рамбујеа, сем са једном клаузулом коју би свака нација сматрала неприхватљивом (да буде окупирана од стране НАТО-а), а која је била ту само да би гурнула ситуацију у правцу рата. Американци и Британци су хтели интервенцију по сваку цену (...) Треба признати да су они конзистентни империјалисти. Ко год се не покори потпуно биће кажњен, и то је то. Демократија нема никакве везе са тим.“⁶ На другом месту, ова експедиција није резултат жеље целог света, већ само једног његовог дела. „Израз међународна заједница је један од најупечатљивијих примера моћних дана који се представљају као инкарнација онога што постоји. Уосталом, иако УН не представљају много тога, чак ни напад на Србију није могао бити изведен путем њих! Ова међународна заједница заправо означава Американце и њихове разне слуге.“⁷ Највећи део грађана широм света, али и Европе је био против војних интервенција, али нашу жалост не и мањина оних који су били извршиоци овог чина. И на крају, као треће, међународни суд у Хагу представља само елеменат империјалних амбиција великих сила. „Сви смо видели да је за време бомбардовања, чија је једина грешка да је трајало дуже него што је најављено, овај суд је сматрао да је мудро (само да би убрзали ствари и да би испунили жеље моралиста) оптужити Милошевића. Ова одлука је у потпуности одређена пропагандним бригама војних лидера НАТО-а.“⁸

Уколико и поверујемо у све оно што се говорило приликом бомбардовања СРЈ, онда се, према Бадјуу, намеће проблем шта, дакле, рећи о људима из НАТО-а? Ту првенствено мисли на

6) Alain Badiou, *Polemics*, op.cit., p. 68.

7) Исто, p. 69.

8) Исто, p. 69.

термин прецизно бомбардовање који се тада толико олако користио. Прецизно бомбардовање подразумева гађање само војних циљева што за време читаве кампање то никако није био случај. „Британске ваздухопловне снаге нам данас кажу да уколико је 40% бомби које су пале на Косово и Србију погодило своју мету, онда то уопште није лоше.“⁹ Али истовремено одговор изостаје на једно друго питање: „Да ли нам неко може рећи где су и на кога пале остале бомбе и да ли је било геноцида косовских Албанаца?“¹⁰

До одговора на ово питање је могуће доћи тек анализом зашто је на првом месту бомбардовање и започело. „У условима настајања нових прилика у међународним односима садржаним у новој расподели моћи на глобалном нивоу, настајању мултиполарног међународног поретка и све веће повезаности и међузависности државних и недржавних актера, када политички, економски и безбедносни изазови постају транснационални у свом домету веома је важно и позиционирање држава, посебно оних „малих“ у односу на ове промене.“¹¹ Уколико се погледају званични извештаји онда долазимо до тога да се чак ни у њима не могу наћи разлози за ове тзв. хуманитарне интервенције. „Свуда се траже немогуће масовне гробнице, а извештај ОЕБС-а говори о цифри од неколико хиљада мртвих (...), али није пронађено ништа што иоле подсећа на етничко чишћење.“¹² Прави разлог онда лежи негде другде и Бадју га проналази у томе што је напад на СРЈ послужио као тест односа снага после Распада Совјетског Савеза и завршетка Хладног рата. „Американци су желели овај рат да би понизили Русе, без директног конфликта, као и да пошаљу озбиљно упозорење Кинезима.“¹³ Бадјуова анализа показује да се радило о конфигурисању светског поретка која се манифестовала јачањем империјалистичких тенденција у циљу спречавања успостављања регионалних сила. „Интервенције у Србији су показале да изузев у удаљеним деловима света

9) Alain Badiou, *Polemics*, op.cit., p. 67.

10) Исто, p. 67.

11) Драган Траиловић, „Политичко-економске и безбедносне алтернативе Србије у очима њених грађана“, *Политика националне безбедности*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 2/2018, стр. 41.

12) Alain Badiou, *Polemics*, op.cit., p. 67.

13) Исто, p. 70.

где људи могу да се међусобно убијају без икаквог уплитања моралности, империјалне силе, које предводе САД и које организује НАТО, са УН које су само покриће, показују свој монопол рата у следећој форми: нећемо дозволити да нико победи у рату (...) САД су исковале своју планетарну моћ побеђујући у ратовима. Све што оне кажу јесте да је лекција научена: нећемо допустити да нико постане моћан.¹⁴

НОАМ ЧОМСКИ И НОВИ МИЛИТАРИСТИЧКИ ХУМАНИЗАМ

Када су НАТО и Србија склопили мировни споразум, Ноам Чомски указује да је Томас Фридман [Thomas Friedman] артикулисао широк консензус доктринарних схватања поводом овог догађаја који гласи: „Просвећене земље су отвориле нови миленијум пружајући одговор на ово критично питање савременог доба упражњавајући морални принцип да једном када протеривање избеглица почне, занемаривање Косова биће погрешно и зато је коришћење огромног ваздушног рата за ограничене циљеве било једино решење које је имало смисла.“¹⁵

Уколико, међутим, желимо да стварно разумемо шта се у тренутку НАТО бомбардовања дешавало у главама америчког естаблишмента за Ноама Чомског треба прочитати књигу Џона Норриса [John Norris], а за коју је предговор радио Талбот [Strobe Talbott]. Чињеница да је Талбот, иначе амерички аналитичар америчке спољне политике, био заменик државног секретара САД-а у периоду од 1994. до 2001. године додатно даје на значају ове књиге, а нарочито тврдњи која се налази унутар самог увода где се наводи следеће: „Гравитациона привлачност заједнице западних демократија наглашава да је Милошевићева Југославија постала прави анахронизам. Земље у региону су настојале да реформишу своју економију, ублаже етничке тензије и прошире цивилно друштво, док се Београд са великим задовољством кретао у сасвим супротном смеру. Мало је чудо да су се НАТО и Југославија нашли на курсу судара. Отпор Југославије тренду политичких и економских

14) Исто, р. 72.

15) Ноам Чомски, *Нови милитаристички хуманизам – лекције Косова*, Филип Вишњић, Београд, 2000, стр. 11.

реформи – а не невоље косовских Албанаца – је разлог који најбоље објашњава рат НАТО-а.¹⁶ То је књига коју Талбот својим предговором велича у циљу проналажења адекватног приказа дешавања 1999. године.

Да узрок НАТО бомбардовања није била брига за косовске Албанце могло се видети и на основу великог броја извештаја западних докумената. „Међутим, занимљиво је чути са највишег нивоа да је реални узрок бомбардовања то што је Југославија била једина препрека да се у Европи реализује политички и економски програм Клинтонове [William Jefferson „Bill“ Clinton] администрације и његових савезника. Сувишно је говорити о томе да је ово важно откриће такође било искључено из канонског описивања онога што се догађало.”¹⁷

Термин геноцид који се користи зарад оправдања бомбардовања СРЈ је за Ноама Чомског увреда за Холокауст. Овакво олако коришћење термина би онда значило да се геноциди дешавају широм света, а понајвише унутар граница онога што представља НАТО или од стране овог Савеза. Чомски истиче да је „према британској влади, која је била најокрутнији елемент Савеза, све до јануара 1999. године већина убистава је дошла од герилаца ОВК који су долазили да покушају да подстакну реакцију Срба, коју су добијали, да апелују на западне хуманитарце да бомбардују Србе.”¹⁸ Значајан догађај који треба поменути према Чомском јесте педесетогодишњица НАТО-а која се дешавала усред свега овога, јер је било потребно да се покажу као спасиоци и хуманитарци читавом свету. „Ни речи није било том приликом о много горим стварима које се дешавале унутар самих НАТО граница (...) захваљујући масовном протоку оружја.”¹⁹

Независна међународна комисија о Косову основана од стране Шведске владе августа 1999. године је донела интересантан закључак да је НАТО бомбардовање било нелегално али легитимно чин. Чомски истиче да је нарочито

16) John Norris, *Collision Course*, Praeger Publishers, Westport, SAD, 2005, p. xiii

17) Noam Chomsky, „Humanitarian Imperialism: The New Doctrine of Imperial Right”, *Monthly Review*, September, 2008.

18) Noam Chomsky, *Yugoslavia Peace, War, and Dissolution*, PM Press, Oakland, USA, 2018, p. 190.

19) Исто, p. 190

интересантан каснији заокрет од стране копредседавајућег ове комисије Ричарда Голдстона [Richard Goldstone] чија је каснија анализа утврдила нешто сасвим друго, што је и у једном свом каснијем предавању истакао. „Злочини су уследили тек након бомбардовања и они су очекивана последица (...) но ипак се можемо тешити чињеницом да је Србија то ионако планирала“²⁰ Када је НАТО започео бомбардовање британски министар одбране Џорџ Робертсон [George Robertson] (касније главни секретар Северноатлантског савеза) је у Доњем дому британског парламента изјавио „да је до средине маја 1999. Ослободилачка војска Косова одговорна за више жртава на Косову него српске власти.“²¹ Због тога је и очекиван изузетно антинатовски став који је присутан код грађана Србије „пре свега због злочина које је НАТО починио у Србији 1999, његове улоге у отимању Косова и Метохије, учешћа НАТО у војним операцијама против српског народа у Босни и Херцеговини и Хрватској, али и због вишедеценијске социјализације грађана у правцу несврставања Југославије у војне блокове.“²²

Једна од највећи критика од стране Ноама Чомског упућена је и на рачун медија и селективног извештавања. Највећи проблем, међутим, настаје у ситуацијама чак и када медији извештавају о злочинима које су учиниле велике силе, они то чине тако да их не само оправдавају, већ чине нормалним, нужним, чак пожељним. „Рекао бих да су злочини чак и пријављени, али су били поздрављени. Није да су сви били непознати, као што је бомбардовање српске телевизије. Да то је било пријављено, али се сматрало да је то у реду, јер је ТВ станица описана као пропагандна станица, тако да је било исправно бомбардовање. То се стално дешава.“²³ Чомски каже да уколико мало боље погледамо оно што се дешавало можемо видети да су се ствари одвијале мало другачијим током. „Велики ваздушни рат био је предузет пре него што је протеривање избеглица почело на новом нивоу, и водио

20) Исто, р. 195.

21) Ноам Чомски, *Хегемонија или опстанак*, Рубикон, Нови Сад, 2008, стр. 71.

22) Урош Шуваковић, „Србија и атлантске интеграције – програмско-политички ставови партија у Србији према НАТО“, *Политика националне безбедности*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 2/2018, стр. 59.

23) Noam Chomsky, *Yugoslavia Peace, War, and Dissolution*, op.cit. p. 195.

је ка брзој и огромној ескалацији протеривања и других свирепости.²⁴

МЕЂУНАРОДНО ПРАВО ИЛИ ДЕМОНСТРАЦИЈА МОЋИ

Међународно право које је овом приликом остало немо је постало демонстрација моћи на глобалном нивоу. О томе сведочи и став Алена Бадјуа: „Али, ко је икада могао поверовати да је у једном оваквом свету могло постојати једно истинско „међународно право“? УН су бастион великих сила, и финансиране су углавном од стране америчке владе! (...) Поверавање таквог кривичног гоњења империјалним силама, сакривеним иза Организације уједињених нација или НАТО-а, а понекад чак и неприкривено, је запрепашћујуће.“²⁵ Подсетимо се да Чомски наглашава да се у дискусијама које се тичу међународних односа успоставио основни принцип који каже „*ми смо добри*, при чему се под *ми* подразумева влада која прихвата тоталитарни концепт да су држава и народ једно исто. *Ми* смо добронамерни, боримо се за мир и правду, мада се у пракси могу догодити и грешке.“²⁶

Повеља Уједињених нација веома јасно забрањује сваку претњу и употребу силе, осим у случају самоодбране, при чему једино уколико нека земља буде нападнута онда има право да се брани, док је у свим осталим случајевима сила забрањена, или уколико то Савет безбедности изричито не одобри.²⁷ Ни један од услова из *Повеље* није био испуњен приликом НАТО агресије. Када је међународни суд донео одлуку о тужби коју је поднела Југославија против НАТО-а огласивши се ненадлежним, овај суд је уједно истакао и да сматра да „све стране морају деловати у складу са својим обавезама према *Повељи Уједињених нација*, која јасно забрањује овакво бомбардовање.“²⁸ Оваква одлука

24) Ноам Чомски, *Нови милитаристички хуманизам – лекције Косова*, Филип Вишњић, Београд, 2000, стр. 11.

25) Алел Бадју, „Предговор“, у: Миша Стојадиновић, Живојин Ђурић, *Политички митови неолиберализма*, Институт за политичке студије, Београд, 2017, стр. 15-20.

26) Ноам Чомски, *Интервенције*, Рубикон, Нови Сад, Беокига, Београд, 2009, стр. 105.

27) *Повеља Уједињених нација*, 28.08.2014, доступно на: http://www.tuzilastvorz.org.rs/html_trz/PROPISI/povelja_un_cir.pdf

28) Ноам Чомски, *Нови милитаристички хуманизам – лекције Косова*, op.cit. стр. 178.

на најбољи могући начин демонстрира сву немоћ онога што се назива међународним правом.

Имајући ово у виду Александар Солжењцин [Александр Исаевич Солженицын] дефинишући *нови хуманизам*, пише: „Агресори су шутнули у страну Уједињене нације отварајући нову еру где је моћ оно што има право.“²⁹ Управо зато је за Ноама Чомског криза на Косову узбудила страсти и духове на начин који је ретко виђен до сада при чему су „догађаји приказани као међаши у међународним односима који отварају врата за дотад невиђену сцену светске историје, нову епоху моралне честитости под вођством идеалистичког Новог света решеног да оконча нехуманост.“³⁰

Ситуација се двадесет година касније није много променила. Чак штавише притисци на спољну политику војне и политичке неутралности Републике Србије су све јачи. „Због тога се будућност безбедности Србије мора градити врло смишљено, политички мудро и са аспекта безбедности професионално, са тежиштем ка сталној неутралности. Војна неутралност и јачање сопствених оружаних снага до нивоа потребног за успешно спровођење стратегије одвраћања и узвраћања будућност је Србије. Дакле, Србија би уласком НАТО или било који други савез погазила своју историјску традицију и дефинитивно изгубила своју неутралност, а постепено и национални идентитет.“³¹

И на крају потребно је позабавити се одговором на питање зашто је НАТО агресија над Србима на крају XX века уопште извршена. Поред геополитичког значаја на Балкану, постојала су још друга два, такође, веома битна разлога. На првом месту то је идеолошки, који се огледа у неоимперијалној пракси коју неолиберализам поприма кад год се неко супротстави његовом развоју као водеће друштвене и економске парадигме, док је други тест моћи. Овај последњи разлог је свакако однео превагу приликом доношења одлуке о покретању читаве кампање. Напунило се педесет година постојања НАТО-а, Русија је почела да заузима све значајније место на глобалној

29) Исто, стр. 16.

30) Исто, стр. 7.

31) Радослав Гађиновић, „Војна неутралност и будућност Србије“, *Политика националне безбедности*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 1/2018, стр. 23.

сцени које је изгубила приликом распада Совјетског Савеза, при чему је уједно дошло и до позиционирања Кине као трећег најзначајнијег актера на међународном нивоу. Наравно треба нагласити и утицај других земаља БРИКС-а, као и Европске Уније. У свету убрзаних глобалних промена које су довеле до суштинске прерасподеле моћи дошло је до реструктурирања светског поретка од униполарности ка мултиполарности. Тест моћи и показивање снаге је за САД у таквим околностима било неопходно. Овај тест моћи је, међутим, у потпуности промашио своју мету и само учврстио значај изградње новог мултиполарног света.

Подсетимо се да је НАТО агресија на крају донела још један резултат који се не помиње толико у медијима, а то је „отварање базе *Боундстил*, што је крунски доказ наопаког америчког концепта уједињавања Европе.“³² Случај бомбардовања Србије Мајкл Паренти [Michael Parenti] јасно назива правим примером приватизације бомбардовања које је идеолошки вођено са циљем да се свет учини безбедним за капитализам слободног тржишта.³³ Правац у коме се крећу геополитички догађаји на почетку XXI века није нимало охрабрујући. У немогућности директног сукоба великих сила, због страха од међусобног самоуништења, жаришта широм света се распламсавају. У том смислу упозорење које даје Ален Бадју заслужује сваку пажњу: „Победа светског капитализма и његових слугу у оквиру држава је сасвим природно распламсала класичне империјалне ривалитете. Отимање сировина и пољопривредних ресурса у Африци, као и лудачка експлоатација огромних радничких слојева у Азији, све то увећава апетите супротстављених сила, слично финансијском надметању великих компанија. Немојмо имати ни трунку сумње: ако се ниједна алтернативна визија не супротстави на светском плану овој мулти-империјалној доминацији, ми корачамо право ка свеопштем рату који је у суштини можда и започео.“³⁴ Униполаран свет је на размеђу миленијума нестао,

32) Зоран Петровић Пироћанац, „Евро-интеграције и нова безбедносна архитектура Југоистока Европе Боундстил – нови Рамштајн и утеривач у Евро-интеграције”, *Национални интерес*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 1/2013.

33) Michael Parenti, *The Face of Imperialism*, Paradigm Publishers, 2011.

34) Ален Бадју, „Предговор“, у: Миша Стојадиновић, Живојин Ђурић, *Политички митови неолиберализма*, op.cit. стр. 15-20.

и у околностима мултиполарности неопходно је заузети један другачији смер од садашњег.

ЛИТЕРАТУРА

Badiou Alain, *Polemics*, Verso, 2006.

Бадју Ален, *Наша невоља долази издалека – наше зло допре надалеко*, Академска књига, 2016.

Бадју Ален, „Предговор“, у: Миша Стојадиновић, Живојин Ђурић, *Политички митови неолиберализма*, Институт за политичке студије, Београд, 2017.

Гађиновић Радослав, „Војна неутралност и будућност Србије“, *Политика националне безбедности*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 1/2018.

Parenti Michael, *The Face of Imperialism*, Paradigm Publishers, 2011.

Петковић Слободан, *Злочин у рату, геноцид у миру*, Службени гласник и Друштва Србије за борбу против рака, 2012.

Петровић Пироћанац Зоран, „Евро-интеграције и нова безбедносна архитектура Југоистока Европе Боундстил – нови Рамштајн и утеривач у Евро-интеграције“, *Национални интерес*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 1/2013.

Траиловић Драган, „Политичко-економске и безбедносне алтернативе Србије у очима њених грађана“, *Политика националне безбедности*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 2/2018.

Chomsky Noam, „Humanitarian Imperialism: The New Doctrine of Imperial Right“, *Monthly Review*, September, 2008.

Чомски Ноам, *Интервенције*, Рубикон, Нови Сад, Београд, 2009.

Чомски Ноам, *Нови милитаристички хуманизам – лекције Косова*, Филип Вишњић, Београд, 2000.

Чомски Ноам, *Светски поредак, стари и нови*, Студентски културни центар, Београд, 1996.

Чомски Ноам, *Хегемонија или опстанак*, Рубикон, Нови Сад, 2008.

Шуваковић Урош, „Србија и атлантске интеграције – програмско-политички ставови партија у Србији према НАТО“, *Политика националне безбедности*, Институт за политичке студије, Београд, бр. 2/2018.

Chomsky Noam, *Yugoslavia Peace, War, and Dissolution*, PM Press, Oakland, USA, 2018.

Walzer Michael, „The Triumph of Just War Theory (and the Dangers of Success)“ *Social Research*, International Justice, War Crimes, and Terrorism: TheU.S. Record, No. 4/ 2002.

Misa Stojadinovic

**CRITICAL ANALYSIS OF NATO AGGRESSION
AGAINST SERBS IN WORKS OF WORLD'S LEADING
INTELLECTUALS**

Resume

This year is twenty years anniversary of NATO aggression against Serbs, and because of this anniversary we need to critically analyse this event one more time. This become even more important having in mind the growing tendency of redefining world history which is not favourable to Serbia. The officials said that these interventions were carried out for the purpose of protection of human rights and democracy. But is this really the truth? This paper re-examines the generally valid reasons for the NATO attack on the FRY, while at the same time pointing out the absurdity of the international law which was manifested on that occasion. The main goal of this paper is the analysis of works of world's leading intellectuals, Alain Badiou and Noam Chomsky, who raise their voice against NATO bombing of Serbia. The international law become nothing much than the demonstration of power on the global level. Charter of the United Nations clearly prohibits any threat or use of force, except in the case of self-defence, while in other cases it is forbidden, unless the Security Council explicitly approves it. None of the requirements of the Charter were fulfilled during the NATO aggression. The situation did not change much during twenty years later. The pressure on foreign policy of political and military neutrality of the Republic of Serbia is getting stronger. The direction of geopolitical events in 21st century is not encouraging at all. In the inability of a direct conflict between great powers, because of the fear of mutual self-destruction, conflicts are moved on the territories of small states which cannot defence themselves. That is how NATO aggression against Serbs becomes nothing more than a demonstration of power.

Keywords: *Noam Chomsky, Alain Badiou, NATO aggression, democracy, neoliberalism, neo-imperial practice*

* Овај рад је примљен 2. априла 2019. године, а прихваћен за штампу на састанку Редакције, 19. априла 2019. године.